

Franckesche Stiftungen zu Halle

Adami Rechenbergi[i] Svmmarivm Historiae Ecclesiasticae

Rechenberg, Adam

Vitembergae, MDCCLXVII

VD18 12484725

Caput I De Seculo IV Christiano

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha55-1-213274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha55-1-213274)

fabulas; ut superstitiones suas antiquitatis praetextu quodammodo pallient.

PERIODVS II

DE

ECCLESIA SVB IMPERIO RO-
MANO ET BYZANTINO LIBER-
TATE GAUDENTE

CAPVT I

DE

SECVLO IV CHRISTIANO

§. I

Quarto hoc seculo Ecclesia nouam uelut faciem induit. Nam *Constantinus M. Imperator* *Anno 311* Christianam fidem An. Chr. CCCXII ample- *311* xus, eam non tantum in aulam admisit; sed fouit, pro- *311* pagauit, libertate donauit, legibus muniuit, Ecclesiam, *311* eiusque Episcopos ornauit, multis gentilibus ex urbi- *311* bus in pagos eiectis, unde *Paganorum* nomen. Cum *311* autem Christiani, gentilibus nunc mixti, hos ad sua *311* sacra pellicerent, ipsi Christianismo adhuc simpliciori *311* plures ceremonias, non nisi pompae aut superstitioni *311* materiam praebituras simul affricuerunt. Doctores *311* et Episcopi iam maiori libertate gaudentes, tum haer- *311* eticos exsurgentes grauius impugnarunt, tum inter se *311* etiam lites fouerunt cum Ecclesiae offendiculo. Inter *311* turbas

turbas illas intestinas, *Julianus* postea rerum potitus, eas in rem suam uertit *Apostata*, Gentilismum reducturus. Vid. *SOCRATEM Lib. III, c. 14.* Sed nubecula illa cito transeunte, *Valens* Imperator *Arianæ* haeresi addictus, depressis catholicis, h. e. orthodoxis doctoribus, *Arianos* iterum fouit atque ornauit: donec Anno Christi CCCLXXIX *Theodosius M.* consors Imperii factus, Orthodoxis contra *Arianos* praesidium praestaret. Interim ab Apostolico aeuo, egregiis et doctis uiris nullum magis, quam hoc ipsum quartum seculum floruit.

§. 2. Nos insigniores aut celebriores Scriptores inter Christianos, hic tantum recitabimus: qui sunt *Arnobius*, *Lactantius*, *Eusebius Pamphili*, *Eustathius*, *Athanasius*, *Iuuenius*, *Antonius*, *Iulius Firmicus Maternus*, *Pachomius*, *Cyrillus Hierosolymitanus*, *Hilarius*, *Lucifer Calaritanus*, *Phoebadius*, *Eunomius*, *Apollinaris Senior*, *Prudentius*, *Dionysius Areopagita*, *Fabius Marius Victorinus*, *Vlphilas*, *Damasus*, *Epiphanius*, *Optatus Mileuitanus*, *Ephrem Syrus*, *Basilus M.*, *Gregorius Ponticus*, *Gregorius Nazianzenus*, *Amphilochius*, *Macarius Senior*, *Ambrosius*, *Hegeippus*, *Hieronymus*, *Enagrius*, *Nemesius*, *Philastrus*, *Iohannes Presbyter*, *Rufinus*, *Toranius*, *Pontius Paulinus*, *Augustinus*, *Iohannes Chrysostomus*.

§. 3. *ARNOBIUS*, *Afer*, ex rhetore gentili Christianus, Anno CCCIII clarus, *aduersus Gentes VII Libros* scripsit, quibus gentilium calumnias diluit, quod Christiani calamitatum publicarum causa dicerentur. *Commentarii breues in Psalmos*, qui ipsi tribuuntur, iuniorum autorem eius nominis agnoscunt. *Naeui*, quos habet, ipsi condonantur, quod ex Gentilismi tenebris

bris nuper emerfisset. Vid. DVPINI *Biblioth.* p. 315, *seqq.*

§. 4. L. COELIVS LACTANTIUS FIRMIANVS, Arnobii discipulus, in gentiliū theologia plurimum *ppia* uersatus, sed in Christiana puriori non ita exercitatus, saepius errauit. Vid. s. CVLT. M. P. Lib. XII, uulgo Cicero Christianus audit. Scripsit *Institutionum Libros VII*, quibus probauit gentiliū Deorum cultus falsos esse. Deinde et de *Ira DEI*, de *Opificio DEI*, et de *Mortibus Persecutorum*, a BALVZIO primum edito libello. Alia eius scripta, quae allegantur, non extant. Vid. GALLAEI *Edit. CHEMNITII Orat. cit.* p. 3 et 4, et DVPINI *Biblioth.* p. 319.

§. 5. EVSEBIVS PAMPHILI, a Martyris huius amicitia intima sic cognominatus, uir impense doctus, uariisque fatis exercitus, scripsit *Chronicon* ab Hieronymo Latinitate donatum, *Hist. Eccles. Libros X*, de *Vita Constantini M. Libros IV*, de *Demonstrat. Euangel.* et alia. Vid. GVIL. CAVE in *Hist. Lit.* p. 131, *seqq.* quī ipsum etiam ab Arianismi labe, quae illi uulgo imputatur, purgat. Vid. CHEMNITII *Orat. cit.* p. 4, et DVPINI *Biblioth.* Tom. II, p. 3, *seqq.*

§. 6. EVSTATHIVS Episcopus Antiochenus Anno Christi CCCXXV clarus, exul factus Traianopoli in Thracia obiit. Laudant eius uirtutes HIERON. in *Catal. c. LXXXI*, et SOZOM. *Lib. II, c. 19.* *Orationem breuem ad Constantinum M. Commentar. in Hexaëmeron, Dissertationem de Engastrimytho aduersus Origenem*, et alia, scripsit. Quorum fragmenta CAVE l. c. p. 140, allegat. Vid. DVPINI *Biblioth.* Tom. II, p. 46, *seqq.*

§. 7. ATHANASIVS, ex Diacono³²⁹ Episcopus Alexandrinus, acerrimus Arianorum hostis et fidei catholicae de SS. TRINITATE defensor, ac ea propter uariis

riis

ris persecutionibus obnoxius, CHRISTI diuinitatem inprimis aduersus *Arianos* asseruit atque defendit. Opera eius Graece et Latine ex officina Commeliniana prostant, quae et Lipsiae recusa sunt. Conf. SOZOMEN. Lib. II, c. 17, Hist. Eccles. THEODORET. Lib. II, c. 14, et DVPIN. Biblioth. Tom. II, p. 60, seqq.

§. 8. IUVENCUS, Hispanus, poeta nobilis Christianus, et Presbyter, sub Constantino M. clarus, *Historiam Evangelicam* carmine heroico Libris IV complexus est, quam G. Fabricius edidit. Vid. DVPIN. Biblioth. Tom. II, p. 44.

§. 9. ANTONIUS, gente Aegyptius, primus eremi incola, ac ideo *Monachorum Pater* post Paulum Thebaceum appellatus, tempore Constantini M. celebris, *Regulam Monachis* praescripsit, et sermones ad Monachos, itemque admonitiones composuit.

§. 10. IULIUS FIRMICUS MATERNUS, ex gentili Christianus factus, Librum de *Errore Profanorum Religionum* reliquit, in quo causam Christianorum aduersus gentiles agit. Prodiit ille cum *Notis Womeri*. Vid. DVPIN. Biblioth. p. 238.

§. 11. PACHOMIUS, Aegyptius, ex milite gentili Christianus et Monachus, ab Athanasio magni habitus, *Monita* quaedam spiritualia scripsit a GERH. VOSSIO cum Gregor. Thaumaturgo edita. *Epistolas* eius Holstenius publicauit.

§. 12. CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS, Episcopus, Arianismi fautor, *Catecheses XVII ad Competentes*, et *Catecheses Mystagogicas V ad recens baptizatos* scripsit. THEODORETUS Lib. V, c. 9, eum *αἰδουμένον καὶ θεοφιλέστον* uocat. Opera eius Graece et Latine Praenotius Parisiis an. 1608. publicauit. Vid. DVPIN. Biblioth. Tom. II, p. 230.

§. 13.

3. Synopsis oder Buch f. Nauen, bländ ist, geschriben d. j. 1640.
für fragend von dem Geistl. Epistola p. 1641. f. 1642. f. 1643.

8. 9. Hölstern collectio regularum monachis datouen
ist di. vollständige i. d. j. 1663 herausgegeben.

Competentes p. d. j. 1640. e. von d. Caufe in d. Handl.
überwiesen. p. d. j. 1640. f. 1641. f. 1642. f. 1643.
Epistola, für d. j. 1640. f. 1641. f. 1642. f. 1643.
d. j. 1640. f. 1641. f. 1642. f. 1643.

D. Luciferi, Episcopi Cabanitan, & ite hunc missa est sibi scribit in f. Mithras ad Constantinum.
opera omnia quae extant, curavit et edidit D. Baurer, philologus, Scriptor & Conf.
Vilg. So. Domin. et Sac. Colitis, etc.
filiis. Venet. 1778. fol.

Das ist ein sehr wichtiger Punkt, den ich nicht übersehen darf. Ich habe in der Vorlesung schon erwähnt, dass die meisten Menschen, die in der Welt leben, nicht wissen, was sie tun. Sie leben in einer Welt, die von der Natur geschaffen ist, und sie müssen lernen, mit dieser Welt umzugehen. Das ist die Aufgabe der Philosophie. Sie soll uns helfen, die Welt zu verstehen und uns selbst zu verbessern. Das ist die Aufgabe der Philosophie.

Franckesche Stiftungen zu Halle

§. 13. HILARIUS, Pictaviensis Episcopus in Gallia, *i. e. Poëta*
 Arianorum haeresin strenue impugnauit. Quam ob
 causam a Constantio in exilium actus, *Opus de Trini-*
tate Libris XII, constans, et alia scripsit. Vid. CAVE
Hist. Lit. p. 165, CHEMNIT. *Orat. cit. p. 4*, DUPINI *Bi-*
blioth. Tom. II, p. 136. *Græca intellegit, et quædam prædandi alle-*
goricum ex Origene et simili libris hausit.

§. 14. LUCIFER CALARITANVS, in Sardinia
 Episcopus, sub Constantio Imperatore Arianos op-
 pugnavit, et ideo exul factus. Laudat eum Athanasi-
 us in Epistola ad ipsum exarata. Opera eius Ioh. Til-
 lins Parisiis 1568 edidit. Vid. DUPINI *Biblioth. Tom.*
II, p. 170, seqq.

§. 15. PHOEBADIUS, Gallus natione, circa medi-
 um huius æui celebris, *contra Arianos Librum* scripsit,
 quem Petr. Pitheous Parisiis anno 1586 publicauit.
 Vid. DUPINI *Biblioth. Tom. II, p. 184*.

§. 16. APOLLINARIUS SENIOR, Alexandrinus,
 ex Grammatico Presbyter Laodiceæ factus, ducta uxore,
 ex ea filium sibi cognominem suscepit; regnante Iuliano,
 et Christianis gentilium libros interdicens, multos libros
 sacros carminibus Græcis expressit. Extat adhuc *Meta-*
phrasis Psalmorum metrica, quam aliqui filio eius tribu-
 unt: Vid. VOSSIVM *de Histor. Græc. Lib. II, c. 18*, et
de Poët. Græc. c. 9, DUPINI *Biblioth. Tom. II, p. 216*.

§. 17. Q. AVRELIVS PRUDENTIVS CLEMENS,
 Hispanus, ex caussidico deuotus Poëta, *Hymnos*, et
 alia *Poëmata* composuit, uide Opera eius a WEIZIO
 edita, et DUPIN. *Biblioth. Tom. III, p. 7*.

§. 18. DIONYSIVS, (uulgo *Areopagita*, sed perpe-
 ram, appellatus) medio huius sæculi circiter uixisse
 censetur: Quanquam Dallæus ad sexti sæculi initium
 referre mauult. Theologiam Christianam ad Platoni-
 cæ ideam formauit. Libri de *coelesti Hierarchia*, de
Resemb. H. E.

E

Dionis

Divinis Nominibus, Hierarchia Ecclesiastica, de Theologia Mystica, et alii, qui illi tribuuntur, Graece et Latine Antwerpiae anno 1634 prodierunt. Vid. CAVE in Hist. Lit. f. 178, seq. et DVPINI Biblioth. nou. T. I, p. 53, seq.

§. 19. FABIVS MARIVS VICTORINVS, Afer, ex rhetore gentili, in extrema senectute, urgente cum *Simpliciano*, Christianus factus est. Libri eius nonnulli in *Biblioth. P. P. Tom. IV*, extant. Conf. MABILLON. *Tom. IV, Analect.* Cum ipsum *Simplicianus* templum frequentare iussisset, irridens dixit: *Ergo parietes faciunt Christianos?*

§. 20. VLPFILAS, siue VRPHILAS, ortu Gothus et Gothorum Episcopus Arianus, *IV Evangelia* in Gothicam linguam transtulit, quae Holmiae ex codice argenteo impressa sunt. Vid. M. HEVELII *Dissertat. de Vlphil. et eius uersione.*

§. 21. DAMASIVS, Hispanus, Episcopus Romanus, *Epistolam Synodicam ad Episcopos Illyrici de Concilio Arminienfi*, item *Epist. ad Episcopos Orientis, contra Apollinarium, confessionem Fidei Catholicae*, et alia, exarauit. Vid. CAVE *Hist. Lit. fol. 183*, et DVPINI *Biblioth. Tom. II, p. 261.*

§. 22. EPIPHANIVS, Salaminae in Cypri Episcopus, An. CCCLXXX clarus, scripsit *Ancoratum*, siue *de Fide, Sermonem; Panarium*, siue *aduersus Haereses LXXX, de Ponderibus et Mensuris*, et alia. Hieronymo dicitur πεντάγλωττος, elogium eius apud SOCRATEM *Lib. VI, c. 10*, extat. IS. CASABONVS *Exerc. XV, diat. 7*, in eo nimiam credulitatem arguit. Opera a Petanio anno 1622 Parisiis, II Vol. et Lipsiae anno 1682, publicata prostant, conf. CHEMNIT.

Orat

+ er selbst auf dem Berg zu sein
hieronymi gebürtig. D. 15. 15.

Orat. cit. p. 5; et DVPINI Biblioth. Tom. II, Part. II, p. 545.

§. 23. OPTATVS ^{an Mileran} MILEVITANVS, Afer in Numidia Episcopus, acerrimus *Donatistarum* Antagonista, scripsit *contra Parmenianum*, Episcopum, Donatisticum, *Libros VII de Schismate Donatistarum*, qui Parisiis anno 1679 prodierunt. Vid. DVPINI *Biblioth. Tom. II, p. 187.*

§. 24. EPHREM, gente Syrus, floruit An. CCCLXX, uir in monastica Philosophia exercitatus, supra mille *orationes*, et in his *hymnos*, et *carmina*, et alios *tractatus morales ac aëcticos* composuit. Conf. SOZOMEN. *Lib. III, c. 16.* Opera eius Romae et Antwerpiae anno 1619 prodierunt, tribus Tomis distincta. Vid. DVPINI *Biblioth. Tom. II, p. 249.*

§. 25. BASILIUS MAGNVS, Episcopus Caesareensis, quem Greg. Nazianzenus, ipsius commilito, *κείνόν παιδείῃν ἀρετῆς κοινὴν αὐτῶν* uocat. Vid. SOCRATIS *Lib. IV, c. 26.* Promouit is tum exemplo tum conditis regulis institutum monasticum. Opera eius Graece et Latine, cum notis *Frontonis Ducae*, Parisiis anno 1618 duobus Voluminibus impressa sunt. Conf. COMBESII *Basilium restitutum.* Vid. DVPINI *Biblioth. Tom. II, p. 265.*

§. 26. GREGORIUS, *Basilii M.* frater, Episcopus Nyssenus, ab Arianis diuexatus, orthodoxam fidem defendit contra illos et *Eunomium*: In matrimonio Theosebiam nomine uxorem habuit. Opera eius Graece et Latine *Frid. Morellus* Parisiis anno 1615 publicauit. Vid. DVPINI *Biblioth. Tom. II, Part. II, p. 390.*

§. 27. ^{cr. Gregorius Nazianzenus} GREGORIUS, a patria Nazianzo Nazianzenus, et Theologus κατ' ἐξοχὴν dictus, σύγχερος et intimus Basilii M. amicus, imperante Iuliano in pangendis carminibus pene totus fuit; summus quippe Poëta et Orator; id quod carmina eius et orationes loquuntur. Opera ipsius Graece et Latine anno 1630 Parisiis, et Lipsiae publicata prostant, uid. CHEMNITII Orat. p. 5, et DUPINI Biblioth. cit. Tom. II, Part. II, p. 351.

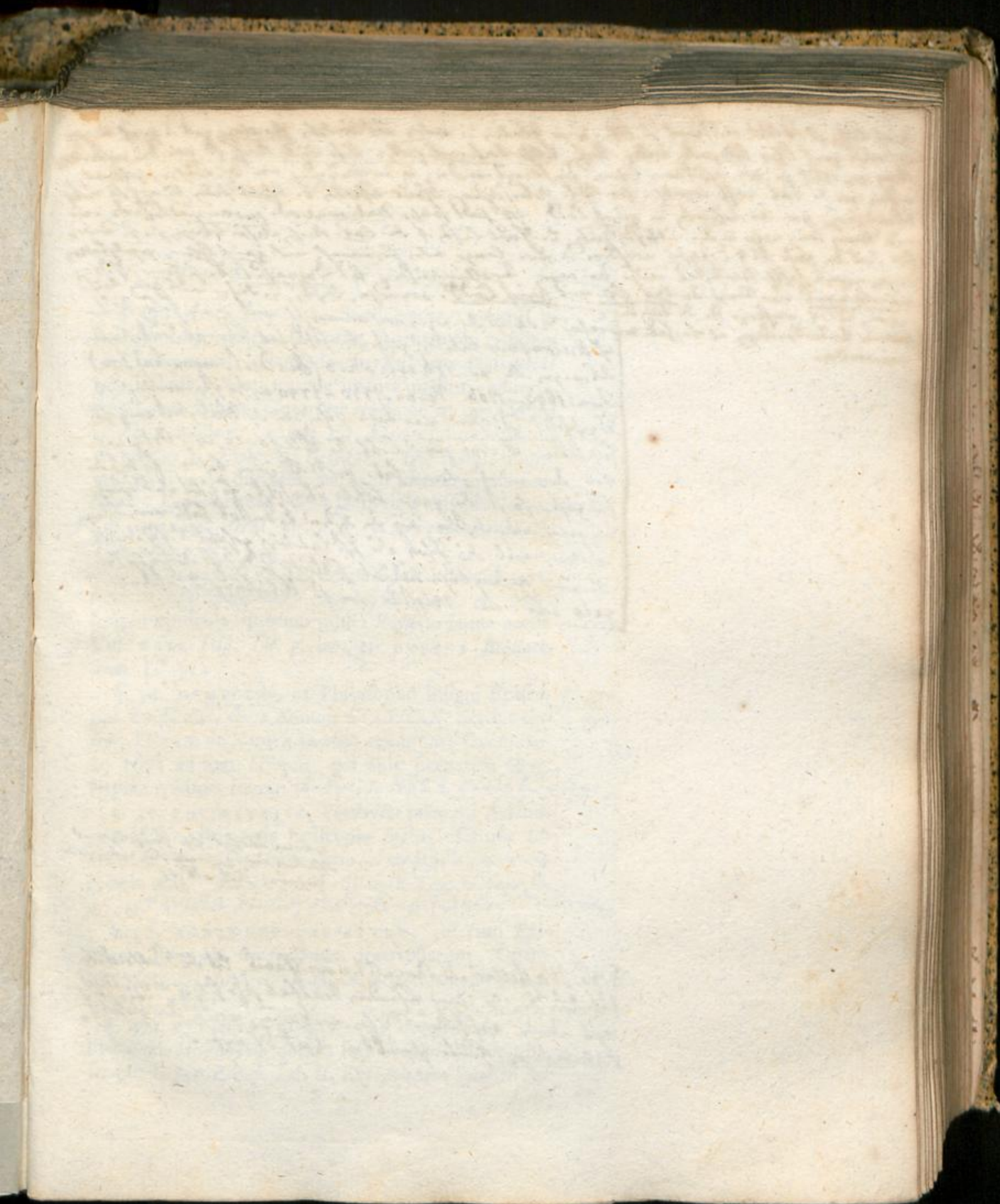
§. 28. AMPHILOCHIVS, gente forte Cappadox, ex monacho Episcopus Iconii Lycaoniae factus, uir multa eruditione insignis. Opera eius cum Methodii Patarensis et Andr. Cretensis Libris, Parisiis anno 1644, Graece et Latine edita sunt. Vid. DUPINI Biblioth. Tom. II, Part. II, p. 409.

§. 29. MACARIUS SENIOR, gente Aegyptius, Monachus, Magni Antonii discipulus, circa An. CCCLXXIII clarus, scripsit Homilias spirituales L., de Integritate, quae decet Christianos. Graece et Latine illae Francof. anno 1594 in Octauo editae sunt ad Theologiam asceticam utiles. Vid. DUPINI Biblioth. Tom. II, p. 118, seqq.

§. 30. AMBROSIVS, ortu Gallus, nobili familia natus, ex politico Episcopus Mediolanensis, ob eloquentiam celeberrimus morumque grauitate insignis. Opera eius Basileae et Parisiis saepe impressa prostant duobus Voluminibus distincta. Vid. DUPINI Biblioth. Tom. II, p. 348, seqq.

§. 31. HEGESIPPVS, de quo eruditus non satis constat, Ambrosii σύγχερος fuisse perhibetur, quinque Libros de Excidio Urbis Hierosolymitanae, ex Iosephi Libris de Antiquitatibus et de Bello Iudaico compilauit. Vid. IO. GRONOVII Obs. in Scriptor. Eccl.

§. 32.

§. 32. HIERONYMVS, Stridonensis, optimis et doctissimis praeceptoribus usus, magnam sibi eruditionem comparauit, quam aduersus *Ruffinum Apologet. II* ipse iactauit, suos quippe manes passus; aduersarios, quos habuit, asperrime tractauit, ac quandoque minus orthodoxe locutus est, Monachismi inprimis et monogamiae defensor strenuus. Opera eius multa, in XII Tomos distincta, uariis in locis impressa prostant. *Erasmii* tamen editio Basileensis aliis praefertur, 1526. uid. CHEMN. *Orat. cit. p. 5*, et DUPINI *Biblioth. Tom. III, p. 173, seqq.*

§. 33. EVAGRIVS, Ecclesiae Constantinopolitanae tandem Archidiaconus, *Hieronymi σύγγραμματα* uaria scripsit opuscula, quorum multa *Ruffinus* latine uertit. Vid. CAVE *Hist. Lit. p. 227*, et DUPINI *Biblioth. Tom. III, p. 1*.

§. 34. NEMESIUS, ex Philosopho insigni Episcopus Emissenus, circa Annum CCCLXXX circiter clarus, Librum de *Natura hominis* eruditum, Oxonii anno 1671 editum reliquit, qui ante perperam *Greg. Nysseno* tributus fuerat. *Antwerp, p. 1685. 8. apud uniuersitatem.*

§. 35. PHILASTRIUS, Presbyter primum, Ariarum hostis, Brixienfis Episcopus factus, scripsit *Librum de Haeresibus*, sed exiguo in censendis haereticis iudicio usus. Vid. DUPINI *Biblioth. Tom. II, part. II, p. 428*. *Brixia Italia, quod dicitur a quidam a billa Germani.*

§. 36. IOHANNES PRESEYTER, cui cum Epiphano lites ob *Origenismum* intercesserunt, Opera uaria scripsit, quae *Petr. Wastellus* Bruxellis anno 1643, Tom. II, edidit.

§. 37. RVFINVS TORANIUS, Aquileiensis, ob lites cum *Hieronymo* notus, fuit *Origenis* admirator, scripsit *Histor. Eccles. Lib. II, Expositionem Symboli* *Laus*

Cypriano seu
 Laurentium Episcopum, uulgo *(Hieronymo)* tributam.
 Vid. CAVE *Hist. Lit.* p. 238, *seqq.* et DUPINI *Biblioth.*
Tom. III, p. 255, seqq. *Nolanus*

§. 38. PONTIVS PAVLINVS, Presbyter primum,
 tandem Episcopus Nolae in Campania factus, uxorem
 habuit Therasiam: *Epistolas* et *Poëmata* uaria compo-
 suit, quae in *Orthodoxogr. Tom. II.* extant.

§. 39. AVRELIVS AVGVSTINVS, gente Afer,
(Grammaticus) primum professor, tandem Episco-
 pus Hipponensium factus, circa initium seculi V ma-
 xime clarus, cuius uitam *Possidius* descripsit; acri in-
 genio ualens, contra Pelagianos fortiter dimicauit, et
 plura scripsit opera, quam multi forte legunt. Edi-
 tiones eorum uariae extant; sed Basileenses aliis prae-
 feruntur. Conf. CHEMNIT. *Orat. cit. p. 5, et 6,*
 et DUPINI *Biblioth. Tom. III, p. 290, seqq.*

§. 40. IOHANNES, CHRYSOSTOMVS, ab insigni
 facundia appellatus, Episcopus Constantinopolitanus,
 uir ob zelum praefectum uariis persecutionibus ob-
 noxiis, scripsit pene, *Suida* teste, infinita, inprimis
 tamen exegetica. Horum Catalogum CAVE in *Hist.*
Lit. f. 255, seqq. exhibet. Conf. CHEMNIT. *Orat.*
cit. p. 5, et DUPINI Biblioth. Tom. III, p. 12, seqq.
 Plura iudicia de Patrum huius seculi scriptis apud
 BEBELIVM *Antiquit. Euangel. Sec. IV, Tom. I,* legi
 merentur.

§. 41. DOCTRINAE CATHOLICAE summa,
 quam publice in Ecclesia hoc seculo laudati scriptores
 proposuerunt, in *Symbolo Nicaeno* CCCXVIII Patri-
 bus congregatis, Anno Christi CCCXXV condito, et
 in *Symbolo Constantinopolitano* Anno Christi CCCLXXXI
 composito continetur. Vid. ATHANASII *Epist. ad*
Iouinianum Tom. I Opp. fol. 399, BASILII Epist. 60 et

- quo Muratorius in anecdot. latinis collegit.

4. Kaffee wurde er nachher mit einer starken Kaffee-
 Trank. No. 2. Spritz n. Flöhen. ad. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832.

Eae fornicatae in Matthaeo, Iohanne, Act. Apost. et Epist. Pauli exstant. In Epistola quidem Pauli nil melius, aut par tota antiquitate habet, et quicunq; de Eccles. post in hac Epist. scripser, ex eo pendunt.

der Synode Mit. wurde nur in der Absicht aufgestellt, um wieder die
brüder zu stärken u. auf den Conc. Constant. zurück zu f. die
Möge sich nicht trennen, (Apolo) welche wieder die Macedonier
geißelt waren; Michien war es nicht; nur ein wenig verändert.

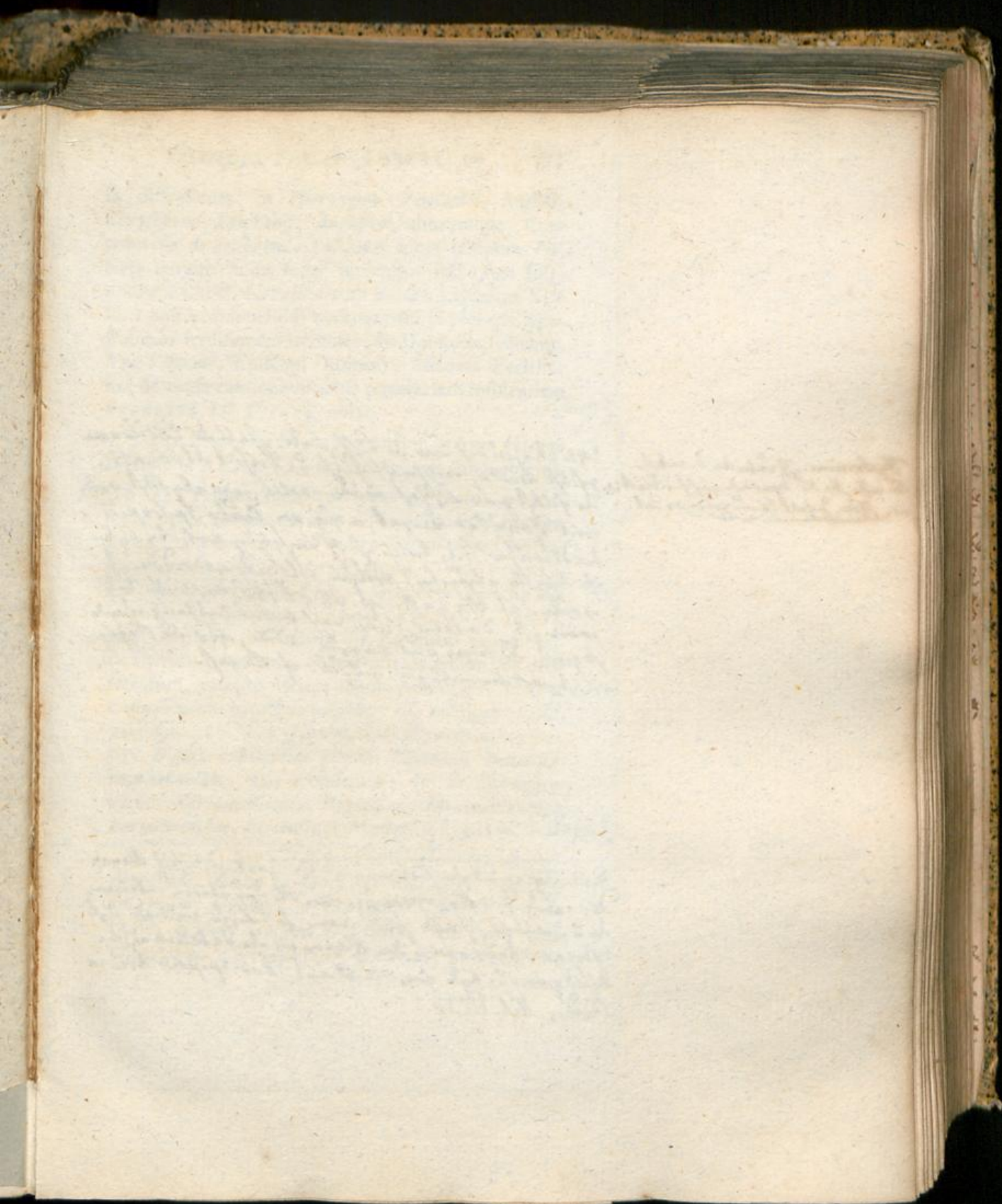
ad Symb. Athan. in dyssertat; praeiudicium modo futuri Synodi
Ponit ista in scriptis, et d. l. dogmata Athanasii in scriptis.

+ nec minus symbola privata seu Confessiones Episcoporum
nunc in scriptis allegato; Canones Conciliorum
particularium seu decreta. leges, quae res eccles.
trahant ex Codice Theodosiano lib. XVI.

78, SOCRATIS *Lib. I Hist. Eccl. c. 8*, FORBESII *Instruct. Histor. Theolog. Lib. I, c. 3*. Athanasii *Symbolum* uulgo in Ecclesia receptum, recentioris esse autoris, VOSSIUS *de tribus Symbolis*, et EASNAGIVS, probarunt. His addi merentur CYRILLI HIEROSOLYMITANI *Catecheses ad illuminatos*, et quae a Patribus praecipuis contra haereticos ex sacris litteris asserta leguntur. ^{Compe} Horum doctrinam, secundum articulorum seriem, *Centuriatores Magdeburgici Cent. IV, cap. IV*, et EEBELIVS *Antiqu. Eccles. Euangel. Sec. IV, Artic. IV, seqq.* excerpterunt atque disposuerunt. Unde constar, doctrinam Pontificiorum Tridentinam, hoc seculo fuisse maximam partem ignotam. Conf. SPANHEMII *Tom. I, Introduct. maior. ad Histor. Eccles. Sec. IV, c. 3*.

§. 42. CONTROVERSAE, pace externa, a Constantino M. Christiano facto, Ecclesiae reddita, inter ipsos Doctores enatae sunt grauissimae: ut DONATISTARVM, qui rebaptizabant omnes illos, qui a Catholicis, quos pro pollutis et impuris habebant, erant baptizati. Nam negabant, licere uti in Ecclesia ministerio malorum, quod illud inutile atque inefficax esse crederent, uid. AVGVSTINI *Lib. II contra Litteras Petiliani*: MELETIANORVM lites cum Athanasio, de quibus SOZOMENVS *Lib. II, c. 21 et 22*. ARIANORVM cum Catholicis, de *ἀπονομία* disputationes acerrimae, uid. SOCRAT. *I. c. 6*, THEODORETVS *Lib. I Hist. Eccl. c. 5*, SOZOMENVS *Lib. II, c. 16, seqq.* PHOTINIANORVM, qui cum Photino contendebant, Christum esse nudum hominem, nec prius extitisse, quam per obumbrationem Spiritus S. in utero Mariae Virginis conceptus esset. Vid. SOCRAT. *Lib. II, c. 30*, et SO-

ZOMEN. *Lib. IV, c. 6*, EPIPHAN. *Haer. LXXI*.
 MACEDONIANORVM, qui filium Patri *ὁμοούσιον* esse negarunt, Spiritum S. pro creatura habentes.
 Vid. SOCRAT. *Lib. II, c. 45*, et SOZOMEN. *Lib. IV, c. 27*. AETIANORVM, qui non tantum *ὁμοουσίαν*
 Filii DEI negarunt, sed et cum *κατὰ πάντα ἀνόμοιον*
 Patri dixerunt. Vid. EPIPHAN. *Haer. LXXVI*.
 EVNOMIANORVM, qui *Aëtii* blasphema dogmata propugnabant, apud EPIPHAN. *Haer. LXXVI*,
 et THEODORET. *Lib. IV Fab. Haer. c. 9*. AV-
 DAEANORVM et ANTHROPOMORPHI-
 TARVM, Deo humanam formam et membra no-
 stris similia tribuentium. Vid. LACTANT. *diuin.*
Instit. Lib. IV, c. 30. et THEODORET. *Lib. IV, Fab.*
Haeret. LVCIFERIANORVM Schisma, de la-
 psis Episcopis, sub satisfactionis, uel poenitentiae
 conditione recipiendis. Conf. AVGVSTINI *Librum*
de Haer. c. LXXXI. APOLLINARISTARVM,
 qui duas partes humanae naturae in Christo confiten-
 tes, corpus uidelicet et animam, sed tertiam partem
 ipsam mentem, seu animam rationalem in aduentu
 Christi in carne negarunt, *τοῦ λόγου* eius uicem prae-
 stitisse docentes. Vid. EPIPHAN. *Haer. LXXVIII*,
 et SOZOMEN. *Lib. IV, c. 27*, THEODORET. *Lib. V, c. 9*.
 AERIANORVM, qui non tantum ordinem
 inter Episcopum et Presbyterum negarunt, ac ieiunia
 cum festo Paschatis reiecerunt; sed et *Arii* haeresin
 suam fecerunt. Vid. EPIPHAN. *Haer. LXXV*.
 MANICHAEORVM duos Deos, *Bonum* et *Malum*,
 asserentium. MESSALIANORVM in commu-
 nione ueluti Platonica uiuentium, qui, praeter absur-
 das de DEO et Baptismo opiniones, semper oran-
 dum esse statuerunt. Omitto ipsorum Patrum inter
 se

Tychonius' Ansicht der Semitischen
des westl. des östl. Apocaf. gilt. obli-
vius. Hierzufall für den gebräuchl. lat.

[illegible][illegible]

se dissensiones, ut *Hieronymi, Vigilantii, Ruffini, Chrysostomi, Epiphani, Augustini*, aliorumque, *Controuersia de celebrando Paschate*, mōta tempore *Pii*, circa initium huius seculi uiolentius instaurata fuit; dum alii Christiani *Pascha* cum Iudaeis celebrant XIV luna post aequinoctium uernum; alii et plerique Apostolicam traditionem iactantes, die Dominica sequente. Vbi *Victoris*, Episcopi Romani, Asiaticas Ecclesias hac de causa excommunicantis temerariam insolentiam *EVSEBIUS Lib. V, c. 24*, notat.

§. 43. *Controuersiarum* iam memoratarum autores fuerunt HAERETICI, quos paucis designabimus.

§. 44. Primus inter eos locus assignatur DONATISTIS, a *Donato* quodam e Numidia circa initium huius seculi ueniente, et contra *Caecilianum* Christianum diuidente plebem, nomen adepti. Vid. *AVGVST. Lib. de Haeres. c. LXIX*. Originem haeresis uel schismatis potius OPTATVS MILEVITANVS *Lib. II, p. 40*, exponit. Asserebant illi, Ecclesiam propter uitia morum frequentia, quibus infecta passim, de orbe terrarum, excepto Africae angulo, periisse. Ideo et Catholicorum baptismum negabant esse ualidum. Conf. *THEODORET. Fab. Haeret. Lib. IV, c. 6*, *L. ITTIGII Dissert. exhibentem plenam schismatis Donatistarum historiam*. His accensentur, qui se illis aggregarunt, *Circumcelliones, Rogatistae, Maximinianistae, Parmenianistae, Cirtenses et Montenses, Lupitani & Campani*. *Seco nomina uariae eiusdemque sectae!*

§. 45. ARIANI, ab *Ario*, Presbytero Alexandrino, *Alexandri*, ibidem Episcopi, aemulo dicti, negarunt τον λόγον, uerbum, h. e. Filium DEI ab aeterno fuisse, ἢν ποτε ὅτε οὐκ ἦν, crebra eius uox blasphemia fuit. Ideo illum ἐξ οὐκ ὄντων, siue ex nihilo

E 5

ortum

ortum dicebant; ac adeo negavit esse *συνούσιον καὶ
ὁμοούσιον*, i. e. coaeternum et eiusdem essentiae cum Pa-
tre. Vid. *SOCRATIS Hist. Eccles. Lib. I, c. 5. et 6.*
THEODOR. Hist. Eccles. Lib. I, c. 2, 5. *EPIPHAN. Haer-
es. LXXIX, seqq.* *AVGVSTIN. de Haeres. cap. XLIX.*
Inter *Arianos* ipsos deinde schismate orto, quidam di-
cti sunt *Ἀνομοιοι*, quod Christum Patri secundum om-
nia dissimilem statuerent; ut *Aëtius* et *Eunomius*, qui
postea proprias sectas condiderunt; quidam *ὁμοούσιοι*
Semi Ariani, quod Christum Patri *ὁμοούσιον* dicerent,
ut *Basilus Ancyranus*, *Gregorius Laodiceus*, et alii.
De quibus in historia Conciliorum, hanc ob haeresin
habitorum, agitur.

§. 46. *PHOTINIANI*, nomen a *Photino*, *Sirmii*
in *Pannonia* Episcopo, homine loquacissimo sortiti,
Christum pro nudo homine habuerunt; quod *Photi-
nus* negaret, eum ante natiuitatem ex *Maria* extitisse.
Fecit ergo cum *Samosaten* et *Sabellio*. Vid. *ATHA-
NAS. de Syn. Tom. I, f. m. 691, seqq.* *EPIPHAN. Haer-
es. LXXI, SOZOMEN. Lib. IV, c. 6, THEODORET.
Lib. V, c. 2, et ITTIGII Dissert. V Heptad. de Pho-
tino.*

§. 47. *MACEDONIANI*, a *Macedonio*, Episcopo
Constantinopolitano, nominati, dicebantur etiam *πρω-
ματόμαχοι*, quod, *Arianismum* fouentes, negarent,
Spiritus, S. esse Patri *ὁμοούσιον*. Eum enim uel cre-
aturam; uel *ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ*, appellabant. Vid.
*ATHANAS. Tom. I, f. 344, Tom. II, Dialog. aduersus
Macedonium, f. 238, BASILII M. de Spiritu S. c. X,
GREG. NAZIANZENI Orat. VI de Spiritu S. AVGV-
STIN. de Haeres. c. LII, et SOCRAT. Lib. II, c.
42, 45.*

§. 48.

Hotiani, ab Hotio Episcopo Cesarici statuunt
solum patri similem ee dicendum sine adjectione nomi-
nis essentialis etkata mola.

S. 26. Vincentius in scriptis Lec. V. quod ipsum quod
Lob. de Hotio noster affert.

S. 44. in so quod in Hotio, de d. Girouguet am ipso scrip, de
Hotio scrip, de in de Hotio. in yella.

§. 48. EVNOMIANI, ab *Eunomio*, *Aërii* discipulo et scriba, appellati cum ipso impudenter asseruerunt, Filium Patris esse seruum et ministrum, et Spiritum S. τοῦ υἱοῦ ὁμοῦ, filii formidantem. Vid. BASILII M. Lib. I, *aduersus Eunomium*, SOCRAT. Lib. IV, c. 7, PHILOSTORG. Lib. III, c. 20, et Lib. VI, c. 3.

§. 49. AVDAEANI, uel AVDIANT, ab *Audaeo*, Monacho, Syro genere et lingua, nomen habentes, DE VM sibi finxerunt cogitatione carnali in similitudinem imaginis corruptibilis hominis; quod eorum rusticitati EPIPHANIVS *Haeres. LXX* tribuit, unde et illis nomen *Anthropomorphitarum* adhaesit.

§. 50. APOLLINARISTAE, ab *Apollinari*, uel *Apolinario* filio potissimum, uiro doctissimo, appellati, statuerunt Christum assumpsisse uerum quidem corpus humanum, ut amictum quendam, sed sine mente h. e. anima rationali. Vid. SOCRAT. L. II, 46, AVGVSTIN. de *Haeres. LV*, THEODORET. Lib. V *Hist. Eccl.* c. 3, EPIPHAN. *Haeres. LXXVII. Error facit communis!*

§. 51. AERIANI, ab *Aërio*, Presbytero cognominati, qui indignatus *Eustathium* sibi in Episcopatu praelatum, statuit primum Presbyterum Episcopo non esse inferiorem; deinde nec Pascha celebrandum, nec pro defunctis orandum, nec ieiunia celebranda quod Iudaismum redolerent. (Sectatores eius et *Syl. Scdm labici* appellati; quod ex syllabis, a quo, per quem, et *libet* in quo, ex Rom. XI, 36, de DEO usurpatis, naturae in tribus personis diuersitatem probare uellent. Vid. *Ep. Ari. anisy.* EPIPHAN. *Haeres. LXXV*, AVGVSTIN. de *Haeres. cap. LIII*, illorum errores Pontificii uulgo *Luthero* per calumniam affingunt.

§. 52. MESSALIANI, quibus nomen a professione inditum fuit, teste *Epiphanio Haeres. LXXX*, Graecis

cis

cis Ἑυχῆται, *Precatores* dicebantur; quod semper orarent, iactantes, se DEVM oculis corporis uidere, et Spiritus S. aduentum percipere. Ideo et uisa in somnis prophetias uocarunt. Vid. THEODORET. *Fab. Haeret. Lib. IV, c. II*, et HIERONYM. *Dial. aduersus Pelagianos Tom. II, fol. 175*. Aliis etiam nominibus appellantur, ut *Enthusiastarum, Spiritualium, Martyrianorum et Euphemitarum*.

§. 53. IOVINIANI, uel, ut Augustinus habet, de *Haer. c. LXXXII*, Iouinianistae, cum Iouiniano monacho docebant, uere baptizatos non posse relabi in peccatum: nihil interesse inter uescientem cibis et abstinentem, modo cum gratiarum actione sumatur; uirgines, uiduas et maritas eiusdem esse meriti, si caeteris uitae opibus non discreparent. Id quod Hieronymo maxime displicuit. Vid. ERASM. in *Tom. III Opp. Hieron. fol. 7. rub. quia Monachismos ei beneplacuit*.

§. 54. PRISCILLIANISTAE, a Priscilliano, nobili Hispano, dicti, teste Sulpitio Severo *Lib. II Hist. Sacr.* Hi occultis contaminationibus dediti, omnes Scripturae sensus allegoriis peruerterunt: Mundum a maligno Spiritu factum somnariunt, multa cum Gnosticis et Manichaeis habentes communia; ipsorum uelut symbolum fuit:

Iura, per iura, secretum prodere noli.

Mulieribus suis etiam docendi munus concedebant. Vid. AVGVSTIN. *de Haeres. c. LXX*, LEON. *Epist. XCIII, num. 2*, et BARON. *ad Annum Christi CCCLXXXI, num. 109*.

§. 55. COLLYRIDIANI, nomen ab auctore Sectae habentes, in Arabia et Thracia uagantes, B. Virgini Mariae κολλυρίδα τινα ἐπιτάλειν, placentam quandam offerre in mensa per mulierculas solebant, de qua omnes

+ et nihil interesse tempora jejuniu

Vigilantius statuit, celibatum idem esse cum matrimonio
ornamenta apud sepulchra martyrum esse fructum diaboli
reliquias martyrum non esse collendas nec in evangelio
praeceptum esse, opes vendere et videri monachos,
item vivere.

§. 57. conf. Acta Conciliorum a Synburgis edita. 8th,
mundi. Historia Conciliorum generalium 4 Tom. 12. p. 118.
güt.

Sic fides nunc allegamus loc. gestet ij. h. p. 118. n. 118. i. h. g.,
n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
güt. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
güt. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
voluntate principis n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
manus, in h. o. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
Hantiaopolitanae i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
politanae i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
Al. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
ual i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.
ipm. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g. n. 118. i. h. g.

omnes participabant. Vid. EPIPHAN. *Haeres. LXXIX.*
Conf. RIVET. *Apologet. II.*

§. 56. SCHISMATICIS, quos alii inter haereticos referunt, accensimus Meletianos, a Meletio, Lycopolitano in Aegypto Episcopo, appellatos; qui munere suo amotus, officio tamen suo contra Ecclesiae morem functus est, aliosque Episcopos conuitatus est. Vid. SOCRAT. *Lib. I, c. 6.* EPIPHAN. *Haeres. LXVIII.* THEODORET. *Lib. I, c. 6.* SOZOM. *Lib. II, c. 21, 22.* Sic Luciferiani a Lucifero, quodam Episcopo Smyrnenfi, (non) Calaritano & appellati, Schismatici fuerunt; quod negarent, apostatas (clericos) etsi poenitentiam egerint, et ad Ecclesiam redierint, recipiendos ac in pristinum officii et dignitatis gradum admittendos esse. Hos refutauit Hieronymus. Vid. ERASMVM in *Argum. Lib. Hieron. aduersus Luciferum.* AVGVST. *Epist. LXXXVII.* et SOCRAT. *Lib. V, c. 5.* Perperam quoque Vigilantius haeresis postulatur; licet Hieronymus in eum grauitur inuehatur. Vid. HIERON. *Tom. III, fol. 55.* et b. CHEMNIT. *Exam. Concil. Trid. Part. III, et IV.* Reliquos haereticorum ex superiori seculo, ut Nouatianorum, Sabellianorum, Marcionistarum et Manichaeorum, hic iterum recensere omitto.

§. 57. SYNODI et CONCILIA ob haereses et schismata exorta, hoc seculo plurima leguntur coacta: Duo oecumenica, Nicaenum I, et Constantinopolitanum I. Caetera fuerunt particularia, ut Synodus Arelatensis I; Ancyrana, Neo-Caesareensis, Elibertina, Arelatensis II; Mediolanensis, Ariminensis, Nidaena Thraciae, Seleucensis, Romana, Antiochena, Sardicensis, Philippopolitana Ariana, Sirmiensis, Alexandrina I et

II; Synodus Antiochena II; Lampsacena, Laodicensis II.

Handwritten note: In Laodicensi in Bith. nec. 34. Bischof anfaucht. In Antioch. 34. Bischof anfaucht. In Ancyra. 34. Bischof anfaucht. In Nicaea. 34. Bischof anfaucht. In Arelate. 34. Bischof anfaucht. In Arimin. 34. Bischof anfaucht. In Mediolan. 34. Bischof anfaucht. In Nidaena. 34. Bischof anfaucht. In Thraciae. 34. Bischof anfaucht. In Seleucia. 34. Bischof anfaucht. In Roma. 34. Bischof anfaucht. In Antiochia. 34. Bischof anfaucht. In Philippopolis. 34. Bischof anfaucht. In Alexandria. 34. Bischof anfaucht.

Synodi tres Romanac, Aquileiensis, Constantinopolitana II; Caesareo - Augustana, Purtegallensis, Treuirensis, Mediolanensis II. De his omnibus observari meretur GREGORII NAZIANZENI iudicium Epist. IV ad Procopium; Nullum se conciliorum exitum felicem deprehendisse, et malum potius inde exasperatum, quam imminutum.

§. 58. Nos ergo paucis tantum de duobus oecumenicis hic quaedam annotabimus. Primum fuit Nicaenum ab urbe Nicaea Bythyniae appellatum. Quod Constantinus M. Ann. CCCXXV, propter haeresin Arian et Schisma Meletianum conuocavit. Vid. EUSEB. de Vita Const. Lib. III, c. 6, 7, in quo CCCXVIII Episcopi congregati de dictis capitibus praecipue disceptarunt. Summus eius praeses politicus fuit ipse Imperator laudatus; Ecclesiasticus vero Osus, Episcopus Cordubensis, et interdum Eustathius Antiochenus. Vid. EUSEB. Lib. III, c. 6, 17, seqq. de Vita Const. THEODORET. Lib. I, c. 6, Lib. II, c. 15, SOCRAT. Lib. IV, c. 12, SOZOM. Lib. I, c. 15, 16, et EDM. RICHERII Hist. Concil. General, Tom. I, c. 2, in hoc haeresis Arian damnata, ^{epulo paschali} controuersia de tempore Paschae determinata, ^{epulo paschali} Nouatiani reiecti, ^{epulo paschali} censura in Meletium lata, ^{epulo paschali} coelibatus Clericorum improbat, sedes Metropolitanorum Can. IV, determinatae. ^{epulo paschali} Conf. BEVEREGII Not. ad hos Canones, et Acta Concil. Nic. GELASII CYZICENI. Controuersiam de ^{epulo paschali} Canon. Launoius et Fr. Spanhemius peculiari dissertatione tractauit.

§. 59. Alterum Oecumenicum fuit Constantinopolitanum, a Theodosio M. Anno Christi CCCLXXXI, ob haeresin Macedonii, et designationem Gregorii Nazianzeni ^{epulo paschali} ad Episcopatum Constantinopolitanum capessendum, cui Episcopi Aegyptii obnitebantur, indictum. Episco-

ab iudicio ex consuetudine, deinde indulgentia principum.

nendi, reconciliandi poenitentes, poenasque canonicas imponendi habuerunt, nulla uero praerogatiua iuris aut potestatis oecumenicae Episcopo Romano adhuc tributa. Quod ex citatis iam Concilii Nicaeni *Can. VI et VII*, apparet. Conf. *Can. II Concilii Constantinopolitani*. Quanquam ambitionem Episcoporum hoc seculo increuisse, certum sit; cum ex distributione ^{nova} Imperii in Eparchias, Dioeceses et Praefecturas ipsis anfa nasceretur, simul statum Ecclesiae ad formam regiminis politici attemperandi. Hinc nomina Patriarcharum, Metropolitanorum, Primatum et Archiepiscoporum enata sunt. RICHERIVS tamen, Sorbonista doctissimus et ^{integer} cordatissimus, in *Hist. Concilii Tridentini* laudata solidissimis argumentis euicit, regimen Ecclesiae monarchicum, quod Papa R. postea affectauit, in Ecclesia fuisse ignotum. Conf. et SALMAS. *de Primat. Papae*, BLONDELLVM, cui SALMASIVS multa debet. BASILII CAESAR. *Epist. X*. Quanquam Concil. Sardicensis Canon IV uideatur Episcopo aliquam praerogatiuam hac in parte concedere. Vid. SPANHEMII *Introduct. in Hist. Eccles. Tom. I, f. 876*. Seriem Episcoporum apud antiquos uariam hoc quoque seculo uide apud BLONDELLVM in *Pseudo-Isidoro ad Clement. Epist. I, p. 41. f. quod dea est, Durianum* *fabulae* 63. Ceterum τὸ ἔργον, seu ordinem ministrorum Ecclesiae iam obtinuisse, ex diuersis eorum appellationibus et nominibus, quae in Canonibus et apud Epiphanium leguntur, patet. Memorantur enim Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Hypodiaconi, Exorcistae, Catechistae, Lectores, Cantores, et Ostiarii. De Acoluthis adhuc dubitatur, an hoc aeuo noti fuerint. Chorepiscopi, qui ἐν χωρῇ Episcoporum munus obibant, et Archidiaconi, qui primi in Diaconorum ordine erant,

Constantinus M. erwidert, daß der Raumbag mit der Zeit
der Marklager ausgenommen sein sollte, mit der Einsparung.
daß die Landwehr von dieser Verordnung nicht gebunden
sein sollte, weil der Marklager nicht nachher liegen
würde. f. 11. h. 11. 2. B. p. 89.

die Osm. Pfingstfesten, das man zu folgen hat, ist die
Beyge und die

Im Orient feststeht als Wiedergewinn der Geburt d. Christ
fest an einem Tag. d. 6. Jan. d. d. Tag wird die
Epiphanias. Im Orient ist es fest p. 11. d. 25. Dec.
zur Geburt fest zu gebrauchen. *M. 11.*
der Festtag ist d. 1. Jan. d. d. Tag. mit besonderer Andacht
gefeiert. Augustin. ep. 118 an Januar. Concil. Agath. a. 506.
c. 27. Confil. Apost. VIII. 33. Vig.

erant, iam innotuerant. Vid. BEBELII *Antiquir. Euang. Sec. IV, Art. II, Sect. II.*

§. 64. DISCIPLINA, ut Canones testantur, rigorosior adhuc fuit. Et ut illius uigor constaret, *Litterae Synodicae Episcoporum communicatoriae, canonicae et formatae* usitatae erant, in quibus de rebus ad doctrinam et disciplinam pertinentibus inuicem communicabant. Vid. FR. FERRARI *de Antiquo Eccles. Epist. genere Libros tres.* Qui scelere aut graui peccato contaminatus erat, non nisi publice poenitentia acta, ad usum S. Eucharistiae admittebatur: Tempus poenitentiae determinabatur. Vid. *Concil. Nicaen. Can. XII, et BASILII Can. LVI et LXXIV.* Ipsum Imperatorem *Theodosium M.* ob caedem Theffalonicensem patraram, hac de causa, non ante, quam poenitentia defunctum, *Ambrosius* in templum ad communionem fidelium admittere uoluit. Vid. THEODORET. *Hist. Eccl. Lib. V, c. 17.* Rigor tamen² graduum disciplinae antea usitatorum remisit; cum crimina grauiora Christianorum Imperatores Christiani poenis ciuilibus ulciscerentur.

§. 65. RITVS SACRI et CEREMONIAE hoc seculo iam multiplicari coeperant, ut splendor Ecclesiae externus maior accederet, imminuta iam pristini cultus diuini simplicitate. *Templa splendidiora*, quae *κτιζαὶ οἰκεία*, aedes dominicae EVSEB. *Lib. VIII, c. 1, et IX, c. 10,* appellantur, exstructa. Praeter festa sollemniora Paschatis et Pentecostes, etiam *Natiuitatis Christi*, quod GREG. NAZIANZ. *Θεοφανεῖαν καὶ γέννησιν* Orat. XXXVIII. THEODORET. *Hist. Eccl. Lib. V, c. 18,* CHRYSOSTOMVS *festorum μετέπολιν* appellant, accensis uigilia praecedente luminibus celebratum fuit. Vid. AMBROS. *Serm. XXVIII, XXIX,*

Recbenb. H. E.

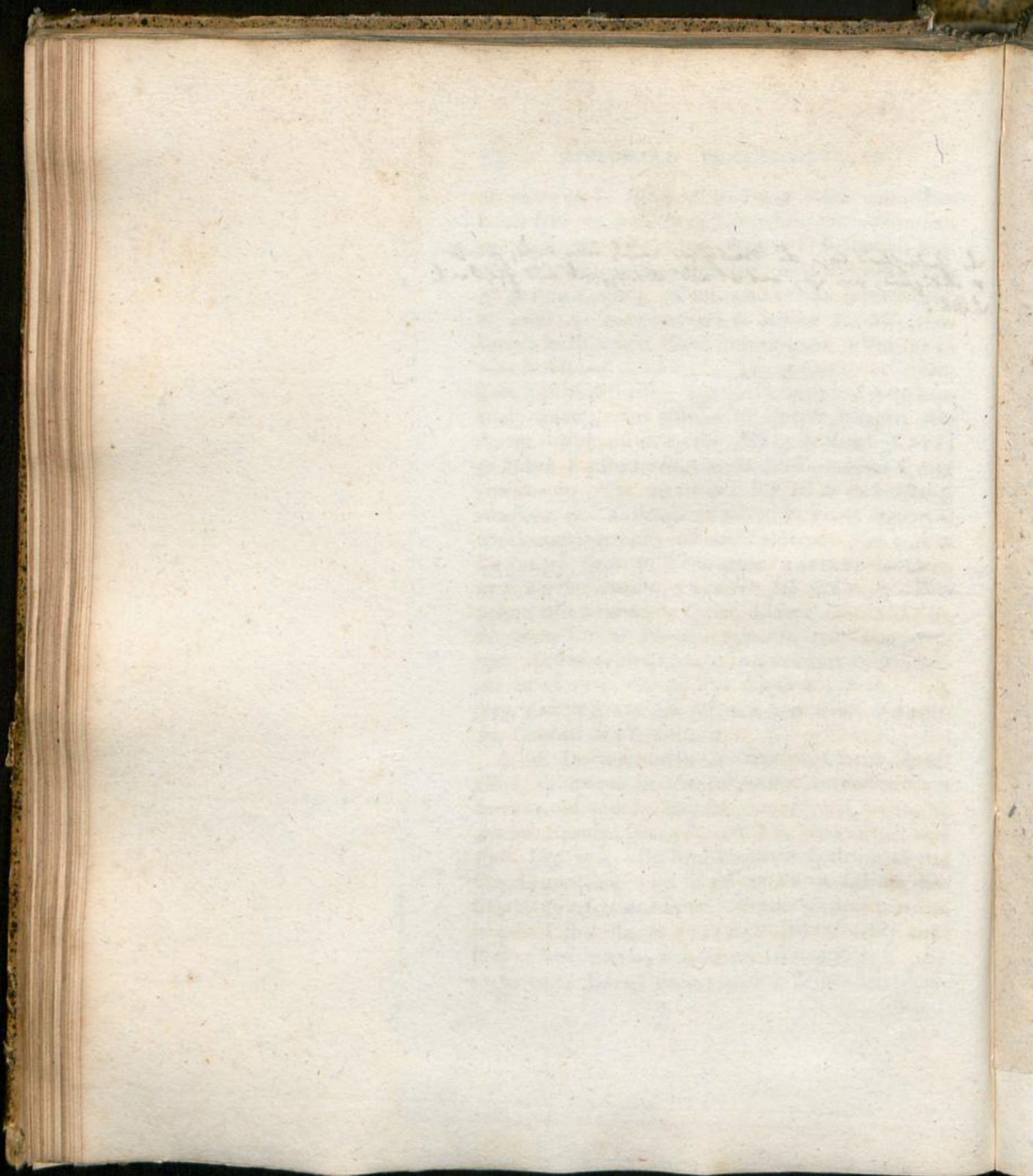
F

et

et PRVDENT. *Hymn. V καὶ ὁ ἕρπ.* De antiquitate huius festi, et quod d. 25 Decembris celebratum fuerit, meretur L. ITTIGII *Dissert. III Heptad.* legi. *Festi et Martyrum dies obseruati*, teste EVSEBIO *Lib. IV de Vita Const.* 23. Conf. AMBROSII *Serm. 66, seq.* et BASILII M. *Conciones in Sanctos XL Martyres.* Ritum hunc tamen aliqui improbarunt. Vid. EPIPHAN. *Haeref. LXXVII, seq.* et *Concil. Elibertan. Can. XXXIV et XXXV.* Quidam etiam pro Sanctis orant, quod gradus gloriae his precibus augeri crederent. Vid. CHRYSOST. *Liturg. et Homil. XXIII in Matth. I,* cultus reliquiarum Sanctorum hoc seculo iam coepit. Vid. DALLAEI *Lib. IV de Cultu Relig. obiecto c. 15.* Imagines etiam et statuæ in honorem Sanctorum in templis collocari coeperunt. Vid. GREG. NYSSENI *Orat. in Theodosium*, BASILII M. *Orat. in S. Bartholomaeum*, EVSEBII *Lib. VII, c. 18.* Propter abusum tamen in *Concil. Elibert. Can. XXXVII*, decretum fuit, ne imagines pictae in templis ponerentur. Passim etiam Crucis signum sanctum haberi coepit, ut ex EVSEBIO *de Vita Constant. Lib. I, c. 28, seqq. Lib. II, c. 16, Lib. III, c. 2, 3,* et *Orat. de Laudibus Constant. c. VI*, apparet.

§. 66. De conuentibus Christianorum sacris, de uigiliis, de ritibus in administratione Sacramentorum receptis, uid. *Centur. Magdeb. Cent. IV, c. 6*, BEBELII *Antiqu. Euangel. Sec. IV, Art. IX*, et SPANHEMII *Epil. Ilag. n. 4.* De Ritu Sacrarum Ecclesiae ueteris Concionum, uid. BERN. FERRARI *Librum cum Graenii Praefatione* editum. Preces solennes non sine ieiuniis factas esse, ex EPIPHAN. *Haeref. LXXV* constat. Conf. PRVDENT. *Hymn. Ieiunant. n. 7.* Ex AMBROSII *Libro I de Sacrament c. IV*, constat, Sacramenti

der Gedächtnisstage der Märtyrer noch mehr, jauchze
e. Heiligen von ihm selbst zur Ehre, als auch für den
Nutz.

menti Eucharistici usum quotidianum fuisse ^{usurpationem.} requi-

nam. Conf. BASILII *Epist.* 289, ad Caesar. *Patric.*

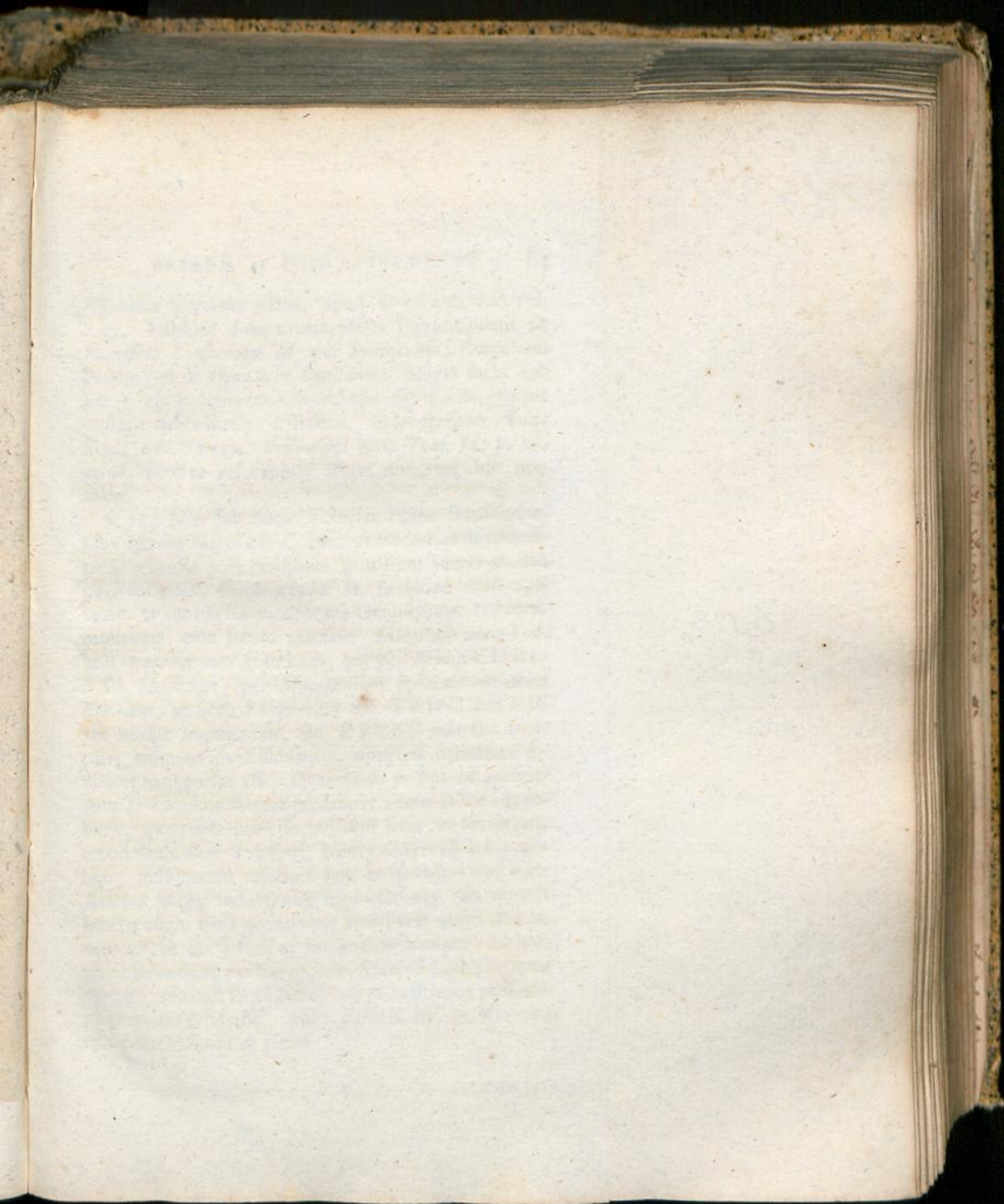
§. 67. PERSECUTIONIBVS Ecclesiam etiam hoc seculo obnoxiam fuisse, multa ueterum testimonia confirmant. Nam coeptam per Diocletianum persecutionem Maximianus Hercules, et Galerius Maximinus, et alii Caesares gentiles, non tantum continuant; Vid. EVSEB. *Lib. VIII. c. 14, 15, 26, Lib. I de Vita Constant. M. c. 27, seq. Lib. X Hist. Eccl. c. 8, SOCRAT. Lib. I, c. 2, SOZOM. Lib. II, c. 8, seq. THEODORET. Lib. I, c. 25, LACTANT. de Mort. Pers. c. 20, seq.* sed mortuo Constantino M. Constantius ab Arianis inductus, in Orthodoxos et Catholicos saeuir. Vid. ATHANAS. *Apolog. et Epist. ad Solitarios, f. m. 8u, 813, 829, et 841, SOCRAT. Lib. II, c. 26.* Quamquam GREG. NAZIANZ. *Orat. 3, et 4, contra Iulianum, Constantium* in multis excuset, quod eius facilitate aulici fuissent abusi.

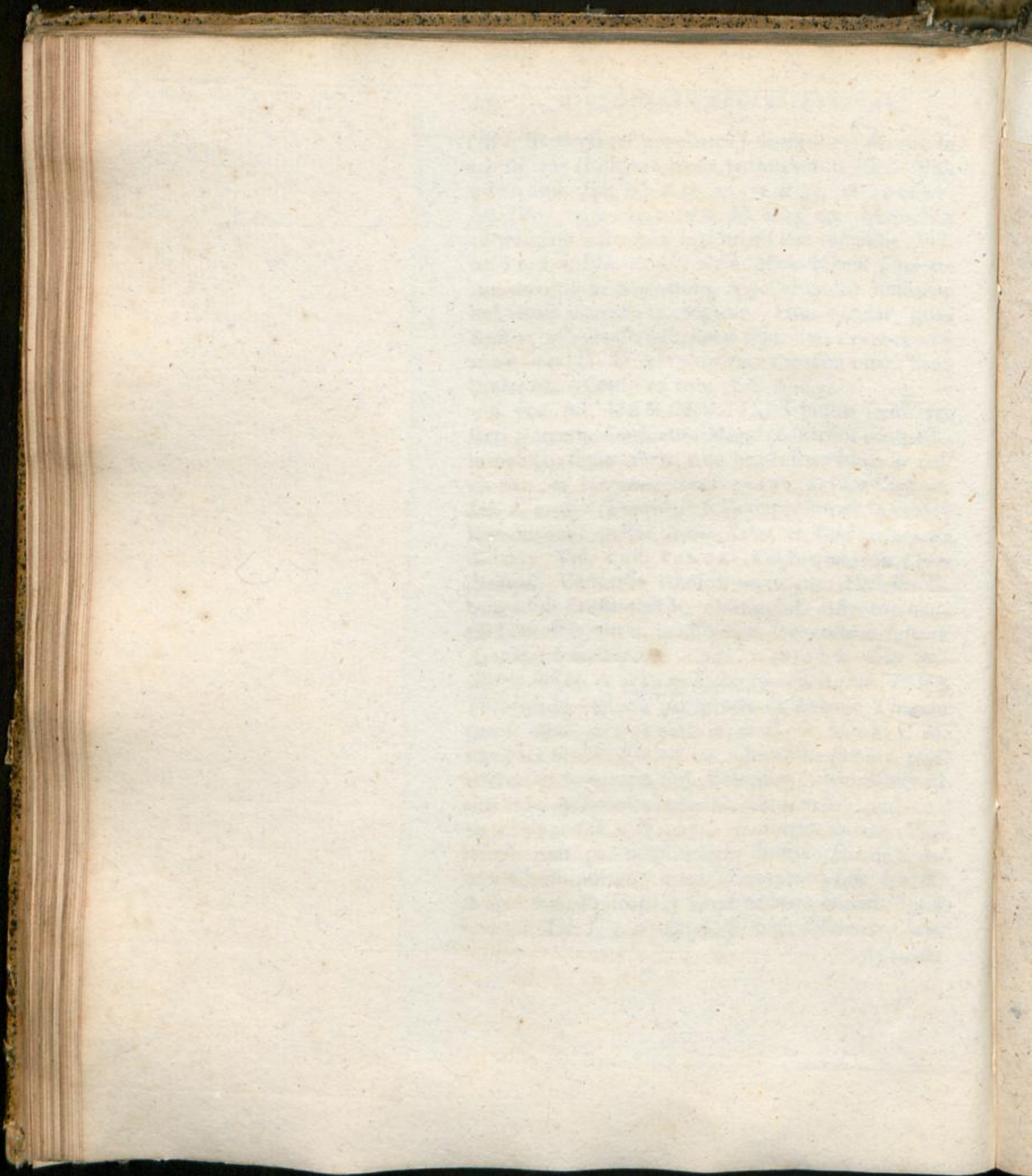
§. 68. Grauiora Christianis mala intentauit Iulianus Apostata Imperator, qui non quidem aperta ui et facitia; sed aliis artibus prauis usus, Christianismum extinguere moliebatur. (Nam Christianis templa et scholas interdixit, libertatem ademit, oneribus et exiliis multauit. Vid. SOZOM. *Lib. V, c. 5, 16, THEODOR. Lib. III, c. 15, 16, SOCRAT. Lib. II, c. 14, NAZIANZ. Orat. I et III in Iulianum.* Verum ipse fuit *unbecula cito transiens*; cum mox in proelio Anno CCCLIII uulneratus impuram animam misere exhalasset. Conf. *Dissertationem nostram de Iuliano Apostata et SOCRAT. Lib. III, c. 14.*

§. 69. Excepit illum Valens Imperator, qui impulsu Iustinae uxoris Ariandae, et Eudoxii Constantinopolitani, An. Chr. CCCLXV, diris modis Catholicos,

(tum *Homoufianos* appellatos) diuexauit; donec, in expeditione Gothica a barbaris interemtus esset. Vid. THEODOR. *Lib. IV, c. 13, 22, 33 et 34*, et SOCRAT. *Lib. IV, c. 13*, SOZOM. *Lib. IV, c. 14, 20*. Monachos ad militiam sectandam lege etiam lata compulsi. Vid. OROS. *Lib. VII, c. 19*. Nam *Monachorum* (qui etiam *αἰνῆται* et *Θεραπευταί* appellabantur) numerus hoc seculo incrementa coeperat. Hinc regulae, quas *Basilus* ipsis praescripsit, notae sunt. NAZIANZENSIS etiam *Orat. IX*, et HIERONYMVS passim vitam hanc laudant. Conf. SOZOM. *Lib. I, c. 12*.

§. 70. Ad MEMORABILIA huius seculi referri merentur *Constantini Magni* conuersio, conspecto in nubibus signo crucis, cum hac Inscriptione: *ἐν τοῦτο ἔτι ζῶντα, in hoc uince*, apud EUSEB. *de Vita Constant. Lib. I, c. 28*. Translatio sedis imperatoriae in urbem Byzantinam, postea *Noua Roma* et *Constantinopolis* dictam: Vid. CAR. CANGEI *Constantinopolin Christianam*. Conuersio ethnicorum magna: Ecclesiae libertas sub *Constantino M.* Miraculosa destructio templi Hierosolymitani, quod Iudaei, concedente *Iuliano Apostata*, moliebantur. Vid. NAZIANZ. *Orat. IV. contra Iulian.* et MARCELLINVM *initio Lib. XXV*. *Theodosii M.* uictoria per preces de *Eugenio Tyranno* parta, apud AVGVSTINVM *de C. D. Lib. V, c. 26*. SOZOMEN. *Lib. VII, c. 24*. Eiusdem publica poenitentia et reuerentia erga *Ambrosium*; item clementia eius erga *Antiochenos* laesae Maiestatis reos, apud SOZOMENVM *Lib. VII, c. 23*. Conuersio duorum Philosophorum per simplicitatem duorum senum laicorum Christianorum, apud SOZOMEN. *Lib. I, c. 18*. *S. Spiridonis* Episcopi et simul pastoris ouium, apud SOZOM. *Lib. I, c. 11*, *Epiphani* erga *Iohannem Chrysostomum*

sofomum peruicax zelus, apud SOCRAT. *Lib. VI, c. 14.* Fabulae duae memorabiles Pontificiorum de *Baptismo Constantini M.* per *Syluestrum*, Romanum Papam, et de *Donatione Constantini Magni* facta *Syluestro* ob beneficium miraculosae sanationis, deque cessione urbis Romae et Italiae. Quae scriptor Pontificius EL. DUPIN. *Bibliothec. Nou. Tom. II, p. 29, et 36,* prolixè refutauit. Plura annotare hic non uacat.

§. 71. Nos sub finem historiae huius seculi notamus iterum singularis diuinæ *prouidentiae* documentum: quando post dirissimas gentilium Imperatorum persecutiones, *Constantinum M.* Ecclesiae bono excitauit: et cum *Iulianus Apostata* Gentilismum reducere moliretur, eum subito extinxit. Miramur uero Diaboli impudentiam et technas, qui per *Arium* CHRISTI Deitatem, per *Macedonium* Spiritus *ὁνόςαν* diuinam, ac adeo Mysterium SS. TRINITATIS tot modis impugnauit, sed DEVS, excitatis uiris piis, animosis doctissimisque, opprimi ueritatem diuinam haut passus est. Quanquam et hoc in quibusdam Doctoribus caetera praeclaris nemo facile approbarit, quod ipsi inter se inuicem lites mouerint, ac etiam ambitione stimulati, contra CHRISTI regulam, dominatum affectare iam coeperint. An *Constantini Magni* indulgentia erga clerum; an uitium sanctis etiam uiris quandoque familiare, quod ultimo exiit, in causa fuerit; hic non determino. Id longa obseruatione probari potest, florenti Ecclesiae statu externo, morum sanctitatem inter Christianos remississe ac pietatem refrixisse. Adeo difficile est, in hac uita esse felicem simul et pium.